KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian ze zmian na świecie po 1989 r. (WOS)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. P; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–B, 2–C, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–B, 2–A, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) euro**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Reforma Rady Bezpieczeństwa — prawo weta blokuje skuteczne działanie (np. Rosja blokuje rezolucje ws. Ukrainy). 2) Zmiany klimatu — brak mechanizmów wymuszających realizację porozumień środowiskowych.
Punktacja: 2 wyzwania po 1 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Soft power (J. Nye) — zdolność wpływania na innych przez przyciąganie i perswazję (kultura, wartości, dyplomacja), a nie przez przymus militarny czy ekonomiczny. Przykłady: 1) Hollywoodzka kultura masowa promująca amerykański styl życia. 2) Program Erasmus UE budujący więzi między studentami europejskimi.
Punktacja: Definicja (1 pkt), 2 przykłady (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pozytywne: 1) Szybki przepływ informacji i technologii. 2) Wzrost handlu międzynarodowego i bogactwa. Negatywne: 1) Pogłębianie nierówności między krajami bogatymi a biednymi. 2) Zagrożenie dla tożsamości kulturowej — homogenizacja kulturowa (mcdonaldyzacja).
Punktacja: 2 pozytywne (1 pkt), 2 negatywne (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Porządek jednobiegunowy oznaczał sytuację po zakończeniu zimnej wojny i rozpadzie ZSRR (1991), w której Stany Zjednoczone pozostały jedynym supermocarstwem zdolnym do globalnego oddziaływania militarnego, gospodarczego i politycznego, bez porównywalnego rywala. Jego stopniowe osłabianie się przejawia się m.in. w dynamicznym wzroście gospodarczej i politycznej pozycji Chin oraz odbudowie mocarstwowych ambicji Rosji, co prowadzi do kształtowania się bardziej wielobiegunowego układu sił.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie porządku jednobiegunowego jako dominacji jednego mocarstwa (USA) po rozpadzie ZSRR (1 pkt) + trafny przejaw osłabiania, np. wzrost znaczenia Chin, odbudowa mocarstwowej pozycji Rosji (1 pkt). 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **D**

3. (2 pkt) **1. F; 2. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–C, 4–B** — po 1 pkt za parę

5. (4 pkt) **1–A, 2–D, 3–C, 4–B** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) żelaznej**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Huntington: po zimnej wojnie główne konflikty toczą się wzdłuż linii podziałów cywilizacyjnych (chrześcijaństwo/islam, Zachód/Azja itd.), nie ideologicznych czy ekonomicznych. Przykład: konflikt w byłej Jugosławii (prawosławni Serbowie / katoliccy Chorwaci / muzułmańscy Bośniacy).
Punktacja: Wyjaśnienie (1 pkt), przykład (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, głęboka zapaść gospodarcza krajów bloku wschodniego, wynikająca z niewydolności gospodarki centralnie planowanej, prowadziła do pustych półek sklepowych i narastającego niezadowolenia społecznego. Po drugie, reformy Michaiła Gorbaczowa w ZSRR – pierestrojka i głasnost – oraz faktyczne odejście od tzw. doktryny Breżniewa (gwarantującej interwencję zbrojną w obronie ustroju komunistycznego) otworzyły przestrzeń dla działań opozycji demokratycznej, takiej jak polska Solidarność, bez ryzyka radzieckiej interwencji militarnej.
Punktacja: Za każdą trafną przyczynę – 1 pkt (maks. 2 pkt). Przykładowe przyczyny: zapaść gospodarcza i niewydolność gospodarki centralnie planowanej, polityka pierestrojki i głasnosti Michaiła Gorbaczowa i wycofanie się ZSRR z „doktryny Breżniewa", działalność opozycji demokratycznej (np. Solidarności w Polsce), rosnąca presja społeczna i informacyjna z Zachodu. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pozytywnym skutkiem globalizacji jest znaczący wzrost międzynarodowej wymiany handlowej i inwestycji, co ułatwiło transfer technologii i zwiększyło dostępność dóbr oraz usług dla konsumentów na całym świecie. Negatywnym skutkiem jest natomiast pogłębienie nierówności ekonomicznych – zarówno między państwami, jak i wewnątrz nich – oraz utrata miejsc pracy w niektórych branżach krajów wysoko rozwiniętych na rzecz państw oferujących niższe koszty produkcji.
Punktacja: 1 pkt – trafny i scharakteryzowany skutek pozytywny (np. wzrost wymiany handlowej i inwestycji międzynarodowych, transfer technologii). 1 pkt – trafny i scharakteryzowany skutek negatywny (np. pogłębienie nierówności, utrata miejsc pracy w niektórych branżach). Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wielobiegunowość: wiele ośrodków władzy/wpływu w stosunkach międzynarodowych (nie dominacja jednego supermocarstwa). Przykłady: USA, Chiny, UE, Rosja, Indie.
Punktacja: Definicja (1 pkt), 2 przykłady (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 21 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	19–21 pkt
dobry (4)	16–18 pkt
dostateczny (3)	11–15 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/zmiany-na-swiecie-po-1989**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.